

Södertälje kommun

Datum

2019-04-08

Diarienummer

KSK-2019/70

Ärende

Remiss: Fi2018/03212/K - Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över utredningen "Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting" (SOU 2018:74)

Södertälje kommun har beretts tillfälle att som remissinstans lämna yttrande över utredningen "Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting" (SOU 2018:74).

Södertälje ser det som positivt att en översyn av gällande kostnadsutjämning har gjorts, utifrån de kommittédirektiv där utredaren ska överväga om större samhällsförändringar, som påverkar kostnaderna för kommuner och landsting, i tillräcklig grad fångas upp av det nuvarande systemet samt vidare ska utredaren analysera om det finns möjligheter att förenkla utjämningen.

I uppdraget ska utredaren analysera i vilken utsträckning som de olika delmodellerna i kostnadsutjämningen fångar upp strukturella kostnadsskillnader; överväga om vissa delmodeller behöver ändras, eller bör utgå, och om nya delmodeller bör införas och i så fall lämna förslag till sådana modeller; lämna förslag till nödvändiga författningsändringar samt om de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämningen leder till stora intäktsförändringar, lämna förslag till införanderegler.

De synpunkter Södertälje kommun vill lämna på den framlagda utredningen framgår enligt nedan.

Aktualitet i modellen för kostnadsutjämning

Översynen ger möjligheter att ta fram en mera aktuell modell för kostnadsutjämningen. De främsta fördelarna som Södertälje kommun ser är att en rad uppdateringar av merkostnadsberäkningar inom olika delmodeller görs och att en högre grad av indexering av kostnaderna sker för att bibehålla systemets aktualitet över tid. Dock, som utredaren nämner, kommer dessa att medföra betydande skillnader mot dagens utjämning. För Södertälje kommuns del innebär förslaget en minskad ersättning genom kostnadsutjämningen med 69 kronor per invånare, vilket totalt motsvarar cirka 6,6 mnkr. Detta bör dock inte utgöra hinder för att införa en mera aktuell modell för kostnadsutjämning.

Klicka här för att ange text.

Förenkling av modellen för kostnadsutjämning

Utredaren har i sitt uppdrag haft att utreda möjligheten att förenkla systemet men har endast i mindre grad kunnat föreslå detta. Den tydligaste förenklingen är främst inom hälso- och sjukvården och berör således inte kommunerna i någon utsträckning.

Dock uppskattar Södertälje kommun att delmodellerna omstruktureras så att bl.a. lönekostnader inte längre utgör en egen delmodell utan istället ingår som komponent i relevanta delmodeller. Detta torde ge en bättre förståelse kring hela modellen och de däri ingående delmodellerna.

Det som kan uppfattas som en generell brist i modellen för kostnadsutjämning är den starkt varierande och i vissa fall låga förklaringsgraden i olika delmodeller. Södertälje kommun är införstådd med svårigheten att identifiera strukturellt betingade kostnadsskillnader mellan kommuner. Utgångspunkten för att kunna härleda dessa är nettokostnaderna för olika verksamheter som redovisas i räkenskapsammandragen för kommuner. Då statistiken inte är uppdelad med avseende på kostnader för ambitionsnivå respektive effektivitet från strukturella kostnadsskillnader låter sig inte en strikt uppdelning av dessa göras.

Södertälje kommun anser att det är av stor vikt att de förslag på utjämning som utredaren föreslår, trots att kostnadsskillnader inte kan påvisas i räkenskaperna, inte äventyrar legitimiteten i kostnadsutjämningen.

Socioekonomi inklusive flyktingmottagande

Södertälje kommun instämmer i utredarens förslag på att utjämningen inom skolväsendet precis som i äldreomsorgen bör ta hänsyn till skillnader i behov utöver det som går att avläsa i form av strikta skillnader i kostnader. Södertälje kommuns erfarenheter är att det finns fördyrande omständigheter när det gäller att bedriva förskole- och grundskoleverksamhet i kommuner med svagare socioekonomi.

Utredaren föreslår dock att endast utjämning på socioekonomisk grund ska införas inom förskolan. Beträffande grundskolan har riksdagen, efter förslag utgående från Skolkommisionens (U 2015:35) betänkande, fattat beslut om ett riktat statsbidrag baserat på ett socioekonomiskt index. För att undvika dubbelkompensation föreslår utredaren ingen ytterligare socioekonomisk utjämning för grundskolan. Däremot redovisas hur det riktade statsbidraget kan ersättas av en kombination av generellt statsbidrag och en socioekonomisk kompensation i kostnadsutjämningen.

Södertälje kommun tycker det är olyckligt att inte en enhetlighet åstadkoms i kostnadsutjämningen i de olika delmodellerna inom skolans område med avseende på socioekonomi. Därutöver har kostnadsutjämningen en större förutsägbarhet och varaktighet än vad riktade statsbidrag torde ha.

Klicka här för att ange text.

Det är kommunernas skyldighet att erbjuda grundskole- och gymnasieutbildning för vuxna och även skyldighet att erbjuda nyanlända möjlighet att lära sig svenska genom SFI. För vissa kommuner, däribland Södertälje kommun, som uppvisar stora behov och därmed strukturella merkostnader för sådan verksamhet finns det skäl att kostnadsutjämningsmodellen beaktar detta. Södertälje kommun ställer sig därför positiv till förslaget om en ny delmodell för vuxenutbildning inklusive Svenska för invandrare (SFI).

Vad avser delmodellen för individ- och familjeomsorg, som utredaren anger är en av de mest kritiserade, anses den ge kommunerna negativa incitament i ansträngningarna med att stötta människor med försörjningsstöd att komma över i egen försörjning. Utredarens förslag är en förändring i variablerna som ligger till grund för utjämning inom detta område och denna förändring innebär att utjämningen präglas mer av levnadsvillkor än av den kommunala verksamhetens utformning. Södertälje kommun instämmer i utredarens förslag att utjämningen endast ska präglas av levnadsvillkor.

Gles bebyggelse

Avseende utredarens förslag på en rad uppdateringar av beräkningar av merkostnader vid gles bebyggelse liksom merkostnader för administration, uppvärmning, räddningstjänst, byggkostnader samt gator och vägar i mindre glesbygdskommuner har Södertälje kommun inga synpunkter.

Växande och minskande befolkning

I frågan om kompensation för befolkningsförändringar har Södertälje kommun inga invändningar på utredarens förslag att merkostnadsersättningen för minskande befolkning i kommunerna fördubblas och vidare att en ny ersättning för minskande antal barn 1–5 år i förskolan införs, då den i dag enbart kompenserar för växande antal barn.

Södertälje kommun ställer sig bakom utredarens förslag på uppräkningsnivån för förändring i antal barn och unga, vilket stärker resurserna både i kommuner med ökande och med minskande antal barn, då dessa förändringar torde ha en påverkan på de strukturella kostnaderna i berörda kommuner.

Löner

Södertälje kommun instämmer med utredaren att lön även fortsättningsvis ska ingå som utjämningsgrund. Delmodellen för löner är enligt utredaren en av de mest kritiserade men eftersom lönekostnaderna otvetydigt påverkar produktionskostnaderna och är starkt kopplade till strukturella skillnader anser utredaren att det är motiverat. De justeringar som föreslås, som att lönekompensationen redovisas i respektive verksamhetsmodell istället för i separata lönomodeller, har Södertälje kommun ansett som positivt vilket framgår under avsnittet om förenkling av modellen för kostnadsutjämning.

Klicka här för att ange text.

Sammanfattning

Sammantaget är Södertälje kommuns bedömning att det framlagda förslaget är väl avvägt utifrån de förutsättningar som finns för att kunna utröna strukturella kostnadsskillnader mellan kommuner respektive landsting. Att stora skillnader kan uppkomma för enskilda kommuner på total nivå i kostnadsutjämnningen och i de olika delmodellerna torde i stor utsträckning även bero på brister i nuvarande modell och dess förmåga att identifiera och utjämna för strukturella kostnadsskillnader.

Boel Godner

Kommunstyrelsens ordförande, Södertälje

Klicka här för att ange text.